ใบความรู้ที่ ๑๒ เรื่อง พินิจคำ เลิศล้ำฉบัง ๑๖ (๒)
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง บทพากย์เอราวัณ
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๒ เรื่อง พินิจคำ เลิศล้ำฉบัง ๑๖ (๒)
รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๓๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

การแบ่งวรรคสำหรับกาพย์ฉบัง ๑๖

ความไพเราะของกาพย์ฉบัง ๑๖ เกิดจากจังหวะที่กระชับรวดเร็ว การเรียนรู้วิธีการแบ่งจังหวะคำที่ถูกต้องตามสูตร ๒-๒-๒ / ๒-๒ / ๒-๒-๒ และการรู้จักผ่อนปรนจังหวะตามความหมายของคำ เป็นทักษะสำคัญที่จะช่วยคงคุณค่าทางภาษาและความหมายของบทประพันธ์ไว้ไม่ให้ผิดเพี้ยน

เพื่อให้การอ่านกาพย์ฉบัง ๑๖ มีความไพเราะและถูกต้องตามฉันทลักษณ์ เรามีหลักการแบ่งจังหวะมาตรฐานที่ควรจดจำ ดังนี้

๑. โครงสร้างพื้นฐาน (๒-๒-๒) กาพย์ฉบัง ๑๖ เน้นจังหวะคู่ เพื่อความกระชับ

วรรคหน้า (๖ คำ): แบ่งเป็น ๒ / ๒ / ๒

ตัวอย่าง: อินทรชิต(๒) / บิดเบือน (๒) / กายิน (๒)

วรรคหลัง (๔ คำ): แบ่งเป็น ๒ / ๒

ตัวอย่าง: เหมือนองค์ (๒) / อมรินทร์ (๒)

วรรคส่ง (๖ คำ): แบ่งเป็น ๒ / ๒ / ๒

ตัวอย่าง: ทรงคช (๒) / เอรา (๒) / วัณ (๑-รวบเสียง) (สังเกต: บางครั้งพยางค์อาจเกินได้เล็กน้อย แต่จังหวะการลงเสียงยังคงเดิม)

๒. เครื่องหมายช่วยจำ

เครื่องหมาย / แทนการหยุดหายใจสั้นๆ หรือเว้นวรรคเล็กน้อยภายในวรรค

เครื่องหมาย // แทนการหยุดเมื่อจบวรรคหรือจบบท

๓. ข้อควรระวัง

- ควรรวบคำที่เป็นชื่อเฉพาะ หรือคำสมาส ไว้ในจังหวะเดียวกัน แม้พยางค์จะเกิน
- ห้ามฉีกคำจนความหมายเปลี่ยน เช่น "ตาข่ายเพชร / รัตน์ร้อยกรอง" (ผิด)

ควรเป็น "ตาข่าย / เพชรรัตน์ / ร้อยกรอง" (ถูก)